

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

6
2023



08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati



Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 424 sahifa, 30-iyun, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'ZR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'ZR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Resp. Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'ZR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'ZR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'ZR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinova, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'ZR Tabiat resurslari vazirligi,
O'ZR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli
qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.



MUNDARIJA

Sanoat korxonalarida energiyadan foydalanish samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari	6
Buzrukxonov Sardorxon Sarvarxon o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Klasterlarni rivojlantirishda fermer xo'jaliklarining strategik boshqaruvi	11
Karimova Nilufar , tayanch doktorant	
Application of Information and Communication Technology to Promote Economic Development of Tourism Services in Uzbekistan	16
Peng Xinge , PhD Researcher	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishning asosiy yo'nalishlari	21
Xotamov Ibodulla Sadullayevich , i.f.n., professor, Najmiddinov Yakhyo Fazliddin o'g'li , kafedra assistenti	
Suv ta'minot korxonalarida biznes jarayonlari bo'yicha boshqaruv hisobi tizimida hisob yuritishning xususiyatlari	28
Saidakbarov Xusniddin Abdusalomovich , PhD, katta o'qituvchi	
O'zbekiston ichki oziq-ovqat tovarlari bozorini to'ldirishning o'ziga xos xususiyatlari	31
Azlarova Munira Muhammad Amin qizi , tadqiqotchi	
Assessing the Implementation of Sustainable Practices in Higher Education Institutions to Drive the Transition towards a Green Economy: A Management Perspective	40
Kuzikulova Dilfuza	
Qualitative functional development in industrial production	49
Ziyayeva Mukhtasar Mansurdjanovna , TSUE, DSc, assistant professor	
Temir yo'l transportini mahalliyashtirishni moliyalashtirish mexanizmning hozirgi holati	54
Xamrayev Djamshid Panjiyevich , mustaqil tadqiqotchi	
Enhancing Education Management for Green Development in Engineering Programs: Strategies, Challenges, and Outcomes	61
Eshbayev Oybek , Department of English Language	
Exploring the Role of Effective Management Practices in Achieving a Sustainable Green Economy	68
Rozikov Ravshan , Department of English Language	
Enhancing Vocational Competence of Future Economists through English Language Lessons in the Context of the Green Economy	76
Kurbanova Nigina , Department of English Language	
Empirical test of regional economic innovation and development along the Belt and Road	85
Kalonov Mukhiddin Bahritdinovich , professor	
Shao Junling , PhD student, researcher	
Analysis of the Impact of Cross border Investment and International Economic Integration	90
Zhao shenghan	
Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishda bank moliya texnologiyalarining ahamiyati	96
Abduraximova Dilora Karimovna , PhD	
Rivojlangan mamlakatlarda bilimlar iqtisodiyoti konsepsiyasidan samarali foydalanish yo'nalishlari	101
Xasanxonova Nodira Isametdinovna , PhD	
Biznes inkubator orqali kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini shakllantirishda "yashil logistika" tamoyillaridan foydalanish	107
Narzullayev Shodiyor Eshpulatovich , kafedra assistenti	
Innovatsion faoliyatning asosi – intellektual salohiyat	112
Kaxorova Anora Nusratovna , kafedra assistenti	
Ijro hokimiyati organlari faoliyatini baholash mezonlari tushunchasi va turlari	118
Qahramon Usmanovich Umidullayev , yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Temir yo'l transportida mahalliyashtirishni moliyalashtirishning huquqiy asoslari	124
Xamrayev Djamshid Panjiyevich , mustaqil tadqiqotchisi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha moliyaviy hisobot: tayyorlash va avtomatlashtirish	129
Tulayev Mirzakul Salamovich , dotsent	
O'zbekistonda kichik tadbirkorlikni rivojlantirishning samarali yo'llari	133
Sh. B. Babayev , dotsent; M. R. Qulmetov , dotsent	
Sug'urta kompaniyalari to'lov qobiliyatini kengaytirish yo'nalishlari	138
G'aniyev Shahriddin Vohidovich , professor, i. f. d. (DsC), Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich , i. f. f. d. (PhD)	



Повышении роли цифровой трансформации банков в современном этапе развития экономики	144
Жиянова Наргиза Эсанбоена , к.э.н., проф., Азимжонова Малика Шавкат қизи , специалист первой категории	
To'qimachilik korxonalarida tejamkor ishlab chiqarishni tashkil etishda mehnat resurslari va ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish samaradorligi	150
Yaxyayeva Inobat Karimovna , dotsent, PhD	
Liquidity and recent changes of government securities market in the United States, the United Kingdom and Japan.....	154
Kholikov Khamidulla Vaydulla ugli	
“История экономических учений” как основная дисциплина в подготовке конкурентоспособных кадров экономистов	160
Хакимов Назар Хакимович , доктор философских наук, профессор	
The importance of strategic management and strategic leadership	166
Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Exploring the Role of Higher Education in Fostering Green Economy Transition: A Systematic Analysis of Curriculum Integration and Skill Development.....	170
Xasanova Zarina , Department of English Language	
Inson kapitalini joriy etish tizimi va xodimlar daromadi o'rtasidagi o'zaro ta'sir tahlili.....	178
M. O. Hamroqulov , katta o'qituvchi	
Yetuk mutaxassis tayyorlash – kelajak uchun sarmoya.....	185
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Analysis of new established and liquidated enterprises as a basis for jobs (On the example of Samarkand region)	188
Saidov Nurali Rakhimovich	
Basing and forecasting the priorities of introducing innovative medical services in Khorezm region.....	193
S. M. Rakhimova	
Оптимизации операционной стратегии и повышение экономического потенциала хлопково-текстильных кластеров	197
Джурабаев Отабек Джурабаевич , доцент	
Soliq to'g'risidagi qonunlarni buzganlik uchun yuridik javobgarlikka tortishning huquqiy asoslari	204
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li , talaba	
Hayot sug'urtasining rivojlanishi va uning ijtimoiy hayotdagi o'rni	207
Baratova Dinora Alisherovna , katta o'qituvchisi	
Edge Computing texnologiyalari	213
Qulmatova S. , PhD, katta o'qituvchi; Karimov Botir , katta o'qituvchi	
Aksiyadorlik kapitalida davlat ulushini qisqartirish va xususiylashtirish holati	218
Mamatov Bahromjon Shavkatovich , PhD, dotsent	
Xususiylashtirishning ijobiy imijini shakllantirishning nazariy jihatlarini.....	223
Odilova Sitora Sayfitdin qizi , katta o'qituvchi	
Tomorqa xo'jaliklarida oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish hajmining prognoz ko'rsatkichlari	228
Saydullayeva Fotima Jozilovna , assistant	
O'zbekiston sug'urta bozori rivojlanishining o'ziga xos xususiyati.....	235
Xasanov Xayrulla Nasrullayevich	
O'zbekiston yoshlarida volontyorlik faoliyatini rivojlantirishning ijtimoiy-siyosiy va huquqiy mexanizmlari: jahon va mahalliy tajriba	241
Qudratov Anvarmirzo Murodillayevich , siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Культурологический аспект преподавания русскоязычной литературы Казахстана в ВУЗе	247
Оспан Айзада Бейсенқызы , докторант 2 курса	
Tijorat banklarida kreditlash riskini boshqarish holati tahlili.....	251
Mirzoyev Feruz Mamurjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Tijorat banklari aktivlarini diversifikatsiyalashning zamonaviy holati va tendensiyalari.....	259
Abdualim Abdujabbor o'g'li Abdurazzoqov , mustaqil tadqiqotchi	
Significance and prospects of using economic-mathematical models in analysis of our country's economic growth	267
Rasulov Jamshid Shokir o'g'li	
Bank daromadlilik ko'rsatkichlariga makroiqtisodiy omillar ta'siri.....	274
Madraimov Xabibulla Madaminovich , assistant o'qituvchi	



Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning ilmiy konsepsiyalari	282
Mamatov Mamajan Axmadjonovich , i.f.n., dotsent	
Qishloq xo'jalik mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirishning makroiqtisodiy barqarorligini ta'minlash	288
Ergashova Nargiza Boboxonovna , talaba	
Budjet-soliq va pul-kredit siyosatini muvofiqlashtirishning nazariy yondashuvlari	296
Hakimjon Hakimov , tadqiqotchi	
Innovatsion-brokerlik faoliyatini rivojlantirishda moliyaviy injiniringni ahamiyatini oshirish istiqbollari	301
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , dotsent	
O'zbekistonda inson kapitalini rivojlantirishda ta'lim xizmatlari bozorining ahamiyati	306
Babadjanova Malika Ruzimovna , assistent o'qituvchi	
O'zbekiston sug'urtalovchilarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda qayta sug'urtaning roli	312
Kamilov Baxramjon Umardjonovich	
Shaxs ma'naviy-axloqiy tarbiyasi hamisha muhim	317
Bekdavlat Aliyev , professor, falsafa fanlari doktori	
Jismoniy shaxslar daromadini soliqqa tortishning zamonaviy tendensiyalari	321
O. T. Nurmatov , PhD	
Milliy mahsulotning mazmuni, tarkibiy qismlari va harakat shakllarini tadqiq qilishning nazariy-uslubiy asoslari	327
Abdullayev Suyun Artiqovich , O'zbekiston jahon tillari universiteti prorektori	
O'zbekiston Respublikasidagi yirik tijorat banklari kreditlash amaliyotining ekonometrik tahlil va natijalari	335
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich , mustaqil izlanuvchi	
Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatda ichki nazorat va auditning xususiyatlari	346
Saidaxmedova Aida Mirzayevna , katta o'qituvchi	
Yangi O'zbekistonda yog'-moy korxonalari personalini boshqarishni takomillashtirish	352
D. A. Azlarova , PhD	
The Intersection of Sustainability and Economic Development: Balancing Environment and Business Needs	360
Kholikova Rukhsora Sanjarovna , PhD, Izzatulloev Bakhodir Ubaydullo ugli , student	
Davlat-xususiy sheriklikni tashkil etishning huquqiy-institutsional mexanizmlari	364
Zuhra Abdikarimova , tayanch doktorant	
Zamonaviy portfel nazariyasi asosida samarali portfelni shakllantirish	370
Sindarov Fazliddin Qahramonovich , kafedra assistenti	
Iste'molchilarning qandolat mahsulotlariga bo'lgan talablarini raqamli platformalar orqali tadqiq qilish yo'llari	376
To'ychiyeva Vasila Faxriddin qizi , assistent	
Investitsiya muhiti va faoliyati natijalarini baholash uslublari	381
B. K. Tuxliyev , professor	
Sanoat korxonalarida resurslar salohiyatini tizimli tahlil qilish – korxonalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash omili sifatida	386
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi , PhD	
Mintaqada kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishi tahlili (Xorazm viloyati misolida)	391
Aminboy Sa'dullayev , i.f.n, dotsent, Dilshod Vaisov , magistr, Farhod Egamberganov , magistr	
Xizmatlar ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortish amaliyoti va uni takomillashtirish	397
Pardayev Jamshid Muzaffarovich , tadqiqotchi	
Asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar: yutuqlar, kamchiliklar va yechimlari	403
Muxitdinova Kamola Alisherovna , PhD	
Directions of attracting foreign capital and specific characteristics of the eurobond transaction	407
Gafurov Olimjon , teacher, Kholmuminov Humoyun , teacher, Abrueva Sevinch , student,	
Формирование международных систем бухгалтерского учета в условиях глобализации экономики	411
Ф. Т. Абдувахидов , доцент, А. Ю. Нурмухаммедов , доцент	
Qishloqda turizmni tashkil etishning mamlakatimiz taraqqiyotiga ta'siri	417
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , dotsent	
Public debt, poverty and economic growth of Uzbekistan	420
Mirzamakhmudov Marufjan Mahamadsharif ugli	



JISMONIY SHAXSLAR DAROMADINI SOLIQQA TORTISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI

Nurmatov O.T.
PhD, Farg'ona politexnika instituti



Annotatsiya: maqolada jismoniy shaxslarning daromadidan olinadigan daromad solig'ini iqtisodiy mohiyati, aholining daromadlarini soliqqa tortish bo'yicha iqtisodchi olimlar qarashlari yoritiladi. Shuningdek, soliqqa tortishda tabaqalashgan stavkadan voz kechgan holda, bir chiziqli, yagona – proporsional stavkani qo'llashning afzalliklari, daromad solig'i bilan bog'liq tamoyillarning asosiy nazariy jihatlari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: davlat budjeti, budget daromadlari, daromad solig'i, Aholi daromadlari, soliq stavkasi, proporsional stavka, progressiv stavka, regressiv stavka, adolatlilik tamoyili.

Аннотация: в данной статье рассматривается экономическая сущность подоходного налога с доходов физических лиц, анализ мнений экономистов о налогообложении доходов населения, преимущества применения линейной, пропорциональной ставки при отказе от дифференцированной ставки в налогообложении, а также основные теоретические аспекты принципов, связанных с подоходным налогом.

Ключевые слова: государственный бюджет, доходы бюджета, подоходный налог, доходы населения, налоговая ставка, пропорциональная ставка, прогрессивная ставка, регрессивная ставка, принцип справедливости.

Abstract: the article covers the economic essence of the income tax from the income of individuals, the views of economists on the taxation of the population's income. Also, the advantages of using a linear, single-proportional rate, and the main theoretical aspects of the principles related to income tax are discussed in case of abandoning the differentiated rate in taxation.

Key words: state budget, budget revenues, income tax, population income, tax rate, proportional rate, progressive rate, regressive rate, principle of justice.

KIRISH

Davlat soliqlar yordamida fuqarolarning daromadlari va turmush darajasini tartibga solib turadi. Ushbu ta'sirning qanchalik darajada bo'lishi jismoniy shaxslarning daromadlarini legallashtirishni, xususiyl tadbirkorlikka bo'lgan qiziqishlarni va mulkning qaysi holatda saqlanishini belgilab beradi. Jahon amaliyoti ko'rsatishicha, agar ta'sir darajasi ham, soliq yuki ham yuqori bo'lsa daromadlarni ko'proq yashirishga moyillik ortadi, daromad olishga bo'lgan qiziqishlar bir muncha so'nadi, aksincha, soliq yuki kam bo'lsa aks holat yuz beradi. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i budget-soliq munosabatlarining kichik tizimi sifatida, xususan, ularning daromadlaridan bir qismini davlatning markazlashtirilgan fondini tashkil etish uchun davlat budgetiga olib qo'yish jarayonida yuzaga kelgan munosabatlarni o'zida aks ettiradi.

Ma'lumki, jismoniy shaxslar mehnat faoliyati evaziga daromad olish imkoniyatiga egadirlar. Daromadlar turli manbalardan tashkil etilishi, ularning daromadlariga nisbatan chegaralangan soliq munosabatlarini joriy etilish zaruratini keltirib chiqaradi. Bu borada shuni ham ta'kidlab o'tish zarurki, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i faqat budget daromadlarini oshirishga xizmat qilish bilan chegaralanmasligi, balkim keng xalq ommasining turmush darajasini, daromad to'lov qobiliyatlarini oshirishga ham xizmat qilmog'i lozim.

O'zbekistonda so'ngi 6 yilda amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlarni ajralmas qismi bo'lgan soliq tizimi va ma'murchiligida ham katta ijobiy samaralarga erishildi. Xususan, soliq yukini kamaytirish, ijtimoiy adolat prinsiplariga javob bermaydigan soliq imtiyozlarini voz kechish, soliqlarni unifikatsiya qilish, soliq stavkalarini pasaytirish yo'nalishlarida olib borilgan islohotlar natijasida mamlakatimizda jismoniy shaxslar daromadini pog'onali (progressiv) stavkada soliqqa tortish amaliyoti 2019-yildan bekor qilindi va yagona 12 foizli stavkada soliq hisoblash tizimiga o'tildi. Bu o'z navbatida bir tomondan budget daromadlarida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i ulushini oshirgan bo'lsa, ikkinchi tomondan ish haqini "konvertda berish" usulini yo'qotdi



va uchinchi tomondan soliq hisob-kitoblari soddalashtirib, ish haqi ko'rinishida daromad oluvchi fuqarolar daromadlarini o'rtishga xizmat qildi.

O'zbekiston Respublikasida jismoniy shaxslar daromadini soliqqa tortish bo'yicha yetarli darajada huquqiy asoslar yaratildi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasining 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan Konstitutsiyasining(eski tahrirdagi) 51-moddasida fuqarolarning qonun bilan belgilangan soliqlar va mahalliy yig'implarni to'lashga majburliklari belgilab qo'yilgan. Bu norma O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 30-aprelda umum-xalq referendumini bilan qabul qilingan yangi tahrirdagi Konstitutsiyasining 63-moddasida quyidagicha belgilab qo'yilgan: "Fuqarolar qonun bilan belgilangan soliqlar va yig'implarni to'lashi shart. Soliq va yig'implar adolatli bo'lishi hamda fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlarini amalga oshirishiga to'sqinlik qilmasligi kerak".

Daromad solig'i bo'yicha soliq munosabatlari hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining (yangi tahrirdagi) XIII bo'limi 364–401-moddalarida tartibga solinadi. Shuningdek soliq hisob kitoblari va hisobotlarini taqdim etish O'zbekiston Respublikasi Davlat Soliq Qo'mitasining 2020-yil 24-fevraldagi "Soliq hisobotining shakllarini tasdiqlash to'g'risida" gi Qarori asosida amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Aholi daromadlarini soliqqa tortish, unga nisbatan optimal stavka belgilash, shuningdek soliq stavkasini proporsional yoki progressiv shaklda qo'llash bo'yicha juda ko'p munozarali qarashlar mavjud. Bu daromadlarga soliq solishda proporsional va progressiv stavkalarini qaysi birini adolatliligi, mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'siri haqidagi muxokamalardan kelib chiqqan. Barcha zamonlarni iqtisodchi olimlari albatta bu bo'yicha o'z fikrlarini bildirib o'tganlar. Bu bo'yicha ko'plab iqtisodchi olimlar tadqiqotlar olib borganlar.

Ularining ba'zilar fuqarolarni daromadlarini soliqqa tortishning yagona, bir tekisli, ya'ni proporsional stavkada amalga oshirish g'oyasini ilgari surgan bo'lsalar, ayrim iqtisodchilar tabaqalashgan - progressiv stavkada soliqqa tortish adolatli va samarali bo'lishini ta'kidlashgan. Ular qay xolatda ham bo'lmasin soliqqa tortishning iqtisodiy o'sish, inflyatsiya, bandlik va iqtisodiyotning boshqa jihatlariga ta'sirini tadqiq qilganlar.

Daromad solig'ini yagona stavkada soliqqa tortishning afzalliklari haqida ilmiy tadqiqot olib borgan olimlarga A. Laffer, M. Fridman, R. Xoll, R. Epshtaynlar misol bo'ladi. Ularining fikricha har kim qancha daromad olishidan qat'iy nazar, o'z daromadidan bir xil foizda soliq to'lashi lozim. Daromad solig'ini eng ko'p tadqiq qilgan olimlardan biri mashhur iqtisodchi A.Laffer hisoblanadi. U soliqqa tortish darajasi va davlat budjetiga soliq tushumlari miqdori o'rtasidagi bog'liqlikni ifodalovchi mashhur «Laffer egri chizig'ini» taklif qildi. Uning ta'kidlashicha, ma'lum sharoitlarda soliq stavkasini pasaytirish budjetga soliq tushumlarining oshishiga olib keladi va bu o'z navbatida iqtisodiy o'sishga yordam beradi.

Nobel mukofoti sohibi Milton Fridman(1912–2006) daromad solig'i bo'yicha qarashlari asosan, daromad hajmidan qat'iy nazar, bir xil soliq stavkasini qo'llash samarali ekanligiga qaratilgan. Uning ta'kidlashicha, daromadni bir xil – proporsional yagona, tabaqalashmagan stavkada undirilishi soliq ma'murchiligini soddalashtiradi, davlat byurokratiyasini kamaytiradi va jismoniy shaxslar hamda korxonalar uchun ko'p, astoydil mehnat qilish va sarmoya kiritish uchun imkoniyatlar yaratish orqali iqtisodiy o'sishga yordam beradi¹.

Fridman, shuningdek, daromad solig'i stavkalari yuqoriligi va tabaqalashganligi odamlarning ko'proq ishlashga va tavakkal qilishga bo'lgan rag'batlarini pasaytiradi, natijada bu xolat samaradorlik va innovatsiyalarga to'sqinlik qilishi mumkin degan fikr bildiradi. Uning fikricha, kishilar o'z daromadlarining katta qismini o'zlari uchun saqlab qolishi kerak, toki undan sarmoya kiritish va boylik yaratish uchun foydalanishi mumkin, bu esa oxir-oqibatda butun jamiyatga foyda keltiradi. Fridman daromad solig'i stavkasi imkon qadar past bo'lishi kerak va bunda proporsional soliq stavkasi qo'llaniladigan soliq tizimi hukumat daromadlarini oshirishning eng samarali va adolatli usuli bo'ladi deb hisoblagan.

1980-yillarda amerikalik iqtisodchi Robert Xoll va Elvin Rabushka keng qamrovli qator soliq imtiyozlarini bekor qilgan xolda bir tekis (proporsional) soliq stavkasini joriy etish taklifini ishlab chiqqanlar². Ular soliqlarni, jumladan daromad solig'ini proporsional stavkada hisoblash sodd va qulayligini, bu stavkalarni qo'llash soliq hisob kitoblari uchun xarajatlarni kamaytirish imkonini berishini hamda iqtisodiy samaradorligi yuqoriligini ta'kidlaganlar.

Yana bir amerikalik huquqshunos olim Richard Epshteyn daromadlarni soliqqa tortishda proporsional stavkalarni qo'llash afzalligi haqida izlanishlar olib borgan. U shaxsiy daromad solig'ini hisoblashda mutanosib stavkani qo'llash tarafdori bo'lib, bu iqtisodiy faollikni rag'batlantirishga va qonun oldida tenglik tamoyiliga yordam beradi, hamda soliq to'lashdan qochish darajasini keskin pasaytiradi³, deb hisoblaydi.

Ayrim iqtisodchi olimlar soliqlarni undirishda progressiv stavkaning qo'llanilishi soliqqa tortishning adolatliligi prinsipining amaliyotga tadbiiq qilinishida namoyon bo'ladi deb hisoblashadi. Klassik iqtisodchi olimlar

1 Milton Fridman. Capitalism and Freedom: University of Chicago Press 1962.

2 Hall, Robert E. and Rabushka, Alvin. The Flat Tax. Hoover Institution Press, 2007,

3 Простые правила для сложного мира. Кембридж: Издательство Гарвардского университета. ISBN978-0674808218 .Википедия site:wiki5.ru (1995r.)



J. M. Keyns, D. Lokk, V. Petti va boshqalar ilmiy ishlarida jismoniy shaxslarga progressiv soliq solish ijtimoiy adolatga erishishning eng yaxshi usuli ekanligi va bu daromadlar o'rtasida farqning kamayishiga xizmat qilishi haqida xulosalar keltirishgan. Fransuz iqtisodchisi E. De. Jirarden nazariyasiga ko'ra soliqqa tortishning progressiv shkalasini qo'llash yo'li bilan jamiyat a'zolari o'rtasidagi mulkiy tengsizlikka barham berish mumkin.

Ularning fikrlaricha daromadlarni progressiv stavkalarda soliqqa tortish ko'ra aholini badavlat toifasi manfaatlariga zid bo'lishi, ya'ni ulardan ko'proq soliq olish va kam daromad oluvchilar talablari – ulardan imkon qadar kam soliq olish maqsadlariga javob berishi kerak. Shuning uchun aholi daromadlarini progressiv stavkalarda soliqqa tortish – bu soliq yukining katta qismini katta daromad oladigan soliq to'lovchilarga o'tkazish uchun mo'ljallangan soliqqa tortish tizimidir.

Mamlakatimizda jismoniy shaxslar daromadini soliqqa tortish uzoq yillar - mustaqillikka erishgan dastlabki yillardan boshlab to 2018-yilning oxiriga qadar soliq to'lovchining daromadiga qarab tabaqalashgan stavkada amalga oshirilgan. Bu stavka dastlab nol foizdan 45 foizgachani tashkil etgan bo'lsa, so'ngi yillarda nol foizdan 22 foizgachani tashkil etgan. Bundan tashqari mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlardan hajmidan qat'iy nazar pensiya fondiga 7-8 foizli majburiy ajratma ham undirilgan, ish beruvchilar esa ish haqi fondidan bu yillarda 25 foizdan 45 foizgacha ijtimoiy sug'urtaga (pensiya fondiga) ajratma ajratganlar. Bu o'z navbatida ish haqi xarajatlarini keskin ortishiga olib kelgan. Natijada xususiy sektorda ish beruvchi va xodim bilan kelishilgan ish haqi summasini bir qismini rasmiy ravishda minimal darajada hisoblab, qolgan qismini "konvert" usulida berish hollari ko'paygan. Shu sababli mamlakatda xufyona iqtisodiyot ulushi ortib borgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, statistik guruhlash, ekspert baholash, ilmiy abstraksiyalash va boshqa usullardan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Daromad solig'i budjetga undiriladigan to'g'ri (bevosita) soliqlarning asosiy turi hisoblanadi. U dunyoning ko'plab mamlakatlari soliq tizimida mavjud bo'lib, mamlakatlardagi soliq qonunchiligiga muvofiq jismoniy shaxslarning soliqqa tortiladigan jami daromadlaridan foiz hisobida hisoblanadi. Daromad solig'ining asosiy afzalliklaridan biri, mazkur soliq soliq to'lovchining to'lov qobiliyati mavjudligida undiriladi, ya'ni ko'p hollarda soliq agentlari o'z xodimlariga ish haqi yoki daromad hisoblaganlarida daromad solig'ini hisoblangan ish haqidan ushlab qoladilar va budjetga o'tkazadilar. Daromad solig'ini mamlakat soliq tizimida joriy etishning zaruriyati quyidagilardan iborat:

- aholining barcha qatlamlarini soliqqa tortish samaradorligini ta'minlaydi va bu orqali davlat budjeti daromadlarini oshirish imkoni ortadi;
- iqtisodiy rivojlanish natijasida aholi daromadlarini tabaqalanishuvi;
- aholi o'rtasida "soliq madaniyatini" shakllanganligi, chunki hozirda ko'pchilik olayotgan daromadini soliq orqali davlat budjetiga berishi zarurligini tushunadi;
- mamlakatda moliya-soliq organlarining yetarli darajada texnik tayyorgarligi.

Bir qator mamlakatlarda daromad solig'i ham jismoniy shaxslar uchun ham yuridik shaxslar uchun qo'llanilib, jismoniy shaxslar uchun bu soliq shaxsiy daromad solig'i deb ataladi. Yuridik shaxslar uchun esa yuridik shaxslardan olinadigan daromad solig'i yoki daromad solig'i atamallari qo'llaniladi. Aholi daromadlarini soliqqa tortish va daromad solig'ining nazariy jihatlarini iqtisodiy fanlarni o'rganish yo'nalishlarida, iqtisodiyot va davlatning soliq-budjet siyosatida markaziy o'rinni egallaydi va bu ma'lum bir tamoyillarga asoslangan bo'lishi kerak. Daromad solig'i bilan bog'liq tamoyillarning asosiy nazariy jihatlariga quyidagilarni kiritishimiz mumkin:

1. Adolatlilik tamoyili. Bu tamoyil soliq tizimi barcha fuqarolar uchun adolatli va teng bo'lishi kerakligini ko'rsatadi. Daromad solig'i nuqtai nazaridan soliq yukini soliq to'lovchilarning turli guruhlari o'rtasida qanday taqsimlash va ijtimoiy adolatni qanday ta'minlash mazkur tamoyil asosida amalga oshirilmog'i zarur. Daromadlarni soliqqa tortish kamsitish xususiyatiga ega bo'lishi hamda ijtimoiy, irqiy, milliy, diniy va boshqa shu kabi mezonlardan kelib chiqqan holda qo'llanilishi mumkin emas.

Biz kamsitish xususiyati deganda qadimda boshqa din yoki millat vakillaridan olingan juzya – jon soliqlarini esga olamiz. Shuningdek yaqin o'tmishda – sho'rolar davrida "Kam farzandlik", "Farzandsizlik" yoki "Oilasiz" mezonlari asosida aholi daromadlaridan olingan qo'shimcha soliqlarni ham misol qilib keltirishimiz mumkin. Ijtimoiy mezon deganda esa nasabi, mansabi, mavqeidan kelib chiqib belgilanishi tushuniladi. Tarixdan ma'lumki, ayrim davrlarda obro'li shaxslar yoki amaldorlar, xukmdorlarni yaqinlari va qarindoshlari daromad solig'i to'lashdan butkul ozod etilgan.

Yuqoridagi mezonlardan kelib chiqib aytish mumkinki, daromadlarni progressiv stavkadasoliqqa tortish ham adolatlilik tamoyiliga to'g'ri kelmaydi. Soliqqa tortishni bu tizimi ko'p ishlab ko'p daromad olishga intiluvchilarni manfaatiga zid bo'lib, kishilarni daromadlarini yashirishga undaydi.



Bu tamoyilga ko'ra daromad solig'i to'lashdan butkul yoki qisman ozod qilish ijtimoiy adolat mezonlaridan kelib chiqib belgilanishi zarur. Ya'ni nogironlar, boshqa ijtimoiy himoyaga muhtoj toifalarga imtiyozlar berilishi mumkin. 2018-yildan mamlakatimizda yangi soliq konsepsiyasini joriy etilishi natijasida soliq qonunchiligida daromad solig'i bo'yicha ijtimoiy adolat mezoniga to'g'ri kelmaydigan juda ko'plab imtiyozlar bekor qilindi.

2. Iqtisodiy samaradorlik. Daromad solig'i iqtisodiy faoliyatga, mehnat, investitsiya va iste'molga oid qarorlarga ta'sir qilishi mumkin. Samarali soliqqa tortish nazariyasi qo'llanilishi lozim bo'lgan optimal soliq stavkalari, budget va aholi daromadlariga, iqtisodiy rivojlanish tendensiyalariga salbiy ta'sir etadigan omillarni minimallashtiradigan va iqtisodiy samaradorlikka yordam beradigan tuzilmalarni aniqlashga intiladi.

3. Daromadlarni progressiv, regressiv va proporsional shaklda (stavka) soliqqa tortish. Bu tushunchalar daromad darajasiga qarab soliq stavkalarini belgilashning turli usullarini nazarda tutadi. Progressiv soliq stavkasida soliq obyekti xajmini oshib borishiga mutanosib ravishda soliq stavkasi ham oshib boradi. Progressiv soliqqa tortish yuqori daromadli jismoniy shaxslarga yuqori soliq yukini yuklaydi. Regressiv stavkalarda soliqqa tortish esa progressiv stavkada soliqqa tortishning aksi hisoblanadi. Ya'ni daromad ortib borgan sari soliq stavkasi pasayib boradi va kam daromadli jismoniy shaxslarga yuqori soliq yukini yuklaydi. Bu tizim dunyoning hech bir mamlakatida yaxlit qo'llanilmaydi. Faqat iqlim va mehnat sharoitlari og'ir, qo'l mehnati bilan bog'liq olinadigan daromadlar uchun qo'llaniladi. Proporsional soliqqa tortish shuni anglatadiki, barcha darajadagi soliq to'lovchilar o'z daromadlaridan bir xil foizda soliq bilan to'laydilar.

4. Rag'batlantirish va cheklashlar. Soliq tizimi odamlarning mehnat faoliyatlari, investitsiyalar va iste'molga oid qarorlariga ta'sir qilishi mumkin. Ayrim xolatlarda soliq stavkalari va ayrim soliq elementlari iqtisodiy faoliyat uchun rag'batlantirish yoki cheklov berishi mumkin. Biz buni rag'batlantirish yo'nalishlarida ta'lim olish uchun yo'naltirilgan mablag'larni soliqdan ozod etilishi misolida, cheklovni esa daromadlar hajmiga qarab progressiv stavka qo'llash siyosatida ko'rishimiz mumkin.

5. Soliq solinadigan baza va imtiyozlar. Soliq solinadigan bazani aniqlash - daromad solig'ining muhim jihati hisoblanadi. Shuningdek, soliq to'lovchilarning yakuniy soliq yukiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan chegirmalar, imtiyozlar va subsidiyalar kabi soliq imtiyozlari masalalarini ko'rib chiqish muhimdir.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i dunyoning deyarli barcha davlatlarida mavjud. Shuni ham qayd etish lozimki, dunyoning 16 ta davlatida – Andora, Bagam orollari, Bahrayn, Bermud orollari, Burundi, Quvayt, Oman, Qatar, Somali, BAA, Urugvay, Vanuatu, Virjin orollari, Kayman oroli, Monaka va Saudiya Arabistonida fuqarolardan daromad solig'i olinmaydi.

Budget daromadlarida jismoniy shaxslar daromad solig'i ulushi yuqoriligi fuqarolarni budget xarajatlarini nazorat qilishga undaydi va siyosiy jarayonlarga daxldorligini oshiradi. Shu sababli dunyoni rivojlangan mamlakatlarida xususan, AQSh davlatida daromad solig'idan tushumlar budget daromadlarini 50 foizdan ortig'ini tashkil etadi. 2019–2022-yillar bo'yicha olingan ma'lumotlarga ko'ra bu ko'rsatkich Germaniyada 40%, Fransiya 18.1%, Italiya 27.2%, Buyuk Britaniya 31.3%, tashkil etgan.

Mamlakatimizda ham jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i – davlat budjeti daromadlarini muhim manbalaridan biri bo'lib, u umumdavlat soliqlari tarkibiga kiradi. Bu soliq yuqorida aytib o'tganimizdek bevosita(to'g'ri) soliq turi bo'lib, uning o'ziga xos xususiyati shundaki, soliq jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadi. Oxirgi yillarda jismoniy shaxslar daromadlaridan olinayotgan soliqlar budget daromadlarining qariyb 11–12 foizini tashkil yetmoqda. Bu ko'rsatkich 2015-yilda 10,4 foizni tashkil etgan.

1 - j a d v a l: Budget daromadlarida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini ulushi dinamikasi (mlrd. so'm)

№	Ko'rsatkichlar	2019		2020		2021		2022	
		summa	Davlat budjeti daromadlariga nisbati (%)	summa	Davlat budjeti daromadlariga nisbati (%)	summa	Davlat budjeti daromadlariga nisbati (%)	summa	Davlat budjeti daromadlariga nisbati (%)
1	YalM	511800	21,9	602 551	22	734 588	22,43	888 342	22,74
2	Davlat budjeti daromadlari	12165,4		132 938		164 799		202 043	
3	Bevosita soliqlar	31676,8	28,24	45207	34	58930	35,75	64447	31,89
4	Daromad solig'i	12 668,5	11,3	15100	11,35	18900	11,46	24300	12

Berilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, garchi 2019-yil 1-yanvardan daromad solig'i stavkasi pasaytirilib, yagona 12 foizga tushirilganiga qaramay bu soliqni salmog'i budget daromadlarida yildan yilga ortib borgan.



2-jadval: Daromad solig'i yagona (proporsional) stavkada undiriladigan davlatlar

№	Davlatlar nomi	Daromad solig'i stavkasi (%da)	№	Davlatlar nomi	Daromad solig'i stavkasi (%da)
1	Albaniya	10	15	Serbiya	15
2	Bosniya va Gersegovina	10	16	Sudan	15
3	Bolgariya	10	17	Yaman	15
4	Qozog'iston	10	18	Vengriya	16
5	Qirg'iziston	10	19	Ruminiya	16
6	Belarusiya	12	20	Angola	17
7	Makao	12	21	Ukraina	18
8	O'zbekiston	12	22	Chernogoriya	19
9	Rossiya	13	23	Slovakiya	19
10	Iordaniya	14	24	Estoniya	20
11	Kosta-Rika	15	25	Avg'oniston	20
12	Gonkong	15	26	Armaniston	21
13	Litva	15	27	Argentina	35
14	Mavritaniya	15	28	Meksika	35

Tadqiqot davomida 63 ta mamlakatning jismoniy shaxslarning daromadini soliqqa tortish tizimi tahlil qilindi. hozirgi kunda bu mamlakatlarning 28 tasida aholi daromdlari proporsional stavkada soliqqa tortiladi. Bu ko'rsatkich 15–20 yil avval 50 foizni ham tashkil etmagan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatimizda 2019-yilga qadar jismoniy shaxslar daromadini soliqqa tortish progressiv stavkalarda amalga oshirib kelingan. Bu esa o'z navbatida xususiy sektorda kishilar mexnatiga to'lanadigan ish haqini yuqori va munosib tarzda belgilanishiga to'sqinlik qilgan, hamda iqtisodiyotda xufyona(yashirin) iqtisodiyotni shakllanishiga xizmat qildi. Mamlakatimizda 2019-yildan boshlab soliq tizimida olib borilgan izchil islohotlar natijasida daromad solig'ini proporsional stavkada – ya'ni yagona 12 foizli stavkada hisob-kitob qilishga o'tildi. Bu o'z navbatida bir tomondan budjet daromadlarida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i ulushini oshirgan bo'lsa, ikkinchi tomondan ish haqini "konvertda berish" usulini yo'qotdi va uchinchi tomondan soliq hisob-kitoblarini soddalashtirib, ish haqi ko'rinishida daromad oluvchi fuqarolar daromadlarini ortishiga xizmat qildi.

Budjet daromadlarida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i ulushining kattaligi bir qancha muhim jihatlardan dalolat beradi:

- Mamlakat soliq tizimida daromad solig'ini o'rni. Jismoniy shaxslarning yuqori daromdlari budjetga katta hissa qo'shishlariga sabab bo'ladi. Demak, turli manbalardan daromad oluvchi soliq to'lovchilar davlat budjetiga jami daromadlarining salmoqli qismini soliq orqali o'tkazadilar.
- Soliq yukining adolatli taqsimlanishi. Daromad solig'ining katta ulushi soliq yukining adolatli taqsimlanishini ta'minlashga qaratilgan soliq siyosatini olib borilayotganidan darak beradi. Agar daromad solig'i budjet daromadlarining muhim qismini tashkil etsa, bu yuqori daromadli shaxslarning davlat moliyasiga katta hissa qo'shayotganini anglatishi mumkin.
- Iqtisodiy faollik va uy xo'jaliklarining daromdlari. Budjet daromadlarida daromad solig'ining yuqori ulushi mamlakat iqtisodiyoti rivojlanganligini yoki yuqori sur'atlarda rivojlanayotganini va uy xo'jaliklari daromadi kuchli ekanligini ko'rsatishi mumkin. Aholining bandlik darajasi, yuqori ish haqi hamda boshqa daromadlari daromad solig'ining xajmi va budjet daromadlaridagi ulushiga ta'sir qilishi mumkin.
- Ijtimoiy dasturlar va xizmatlarni moliyalashtirish masalasi. Daromad solig'i ulushi hukumat tomonidan taqdim etiladigan turli ijtimoiy dasturlar va xizmatlarni moliyalashtirish darajasini aks ettirishi mumkin. Daromad solig'i hisobiga yig'ilgan mablag'lar ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy ta'minot va aholining umumiy farovonligini oshirishga xizmat qiluvchi boshqa davlat dasturlarini moliyalashtirishga yo'naltirishi mumkin.
- Mamlakatda yashirin iqtisodiyot faoliyati darajasi pastligi. Yashirin iqtisodiyotda faollikning pastligi ijobiy belgi bo'lib, bu mamlakatda moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash, huquqiy iqtisodiyotni rivojlantirish, soliq tushumlari darajasini va umumiy farovonlikni oshirishga xizmat qiladi.



- Soliq madaniyati yuqoriligi. Yuqori soliq madaniyati barqaror soliq tushumlarini ta'minlashga, yashirin iqtisodiyotning qisqarishi, davlatning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, jamiyat manfaati yo'lida davlat dasturlari va xizmatlarini samarali moliyalashtirish imkoniyatini o'z ichiga olgan ijobiy oqibatlarga olib keladi.
- Moliyaviy savodxonligi va siyosiy faollik darajasi yuqoriligi. Kishilarning moliyaviy savodxonligi budjet daromadlarini taqsimlanishini shaffof tarzda amalga oshirilishini taqazo etadi. Chunki ular to'lagan soliqlarini qaysi sohaga sarflanayotganligini, bu xarajatlarni qay daraja samara berayotganini kuzatib boradilar.

Dunyo iqtisodiyotini globallasuvi, investitsiya jarayonlari va insonlar iqtisodiy faolligi darajasini ortishi kuzatilayotgan davrda jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishda proporsional soliq stavkalarini qo'llash adolatlik tamoyillarini ta'minlashga xizmat qiladi. Daromad solig'ini tabaqalashmaganligi soliqdan bo'yin tovlash, daromadlarni yashirish xolatlarini bartaraf etishga, yashirin iqtisodiyotni keskin qisqarishiga sabab bo'ladi. Bu o'z navbatida kishilarda daromadlarini bir qismini jamg'arishlariga sharoit yaratib, keyinchalik bu jamg'armalarni investitsiya yo'nalishlarida sarflashlariga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Milton Fridman. Capitalism and Freedom: University of Chicago Press 1962.
2. Hall, Robert E. and Rabushka, Alvin. The Flat Tax. Hoover Institution Press, 2007.
3. Простые правила для сложного мира. Кембридж: Издательство Гарвардского университета. ISBN978-0674808218 .Википедия site:wiki5.ru (1995r.)
4. Soliqlar va soliqqa tortish. Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik / Vaxabov A.V., Jo'rayev A.S.; O'zR. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. T.: «Iqtisod-Moliya», 2018. – 408 b.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

«Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot» jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027



Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi 26-uy.